

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 3

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 3

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

УДК 81+82:811.11+811.13
S 90

Рецензент:

Мізін К.І. д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

S 90 **Studia Philologica** : зб. студент. наук. праць / редколегія: О.В. Деменчук, О.В. Константинова, О.І. Павлова [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2019. – Вип. 3. – 239 с.

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works / O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. (eds.). – Rivne : RSUH, 2019. – Issue 3. – 239 p.

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: германського та романського мовознавства, зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, перекладознавства, літературознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of contemporary philology: Germanic and Romance Linguistics, Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Translation and Literature Studies.

УДК 81+82:811.11+811.13

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константинова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Михайлова Є.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(*протокол № 4 від 25.04.2019 р.*)

© Автори публікацій, 2019

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

ЗМІСТ

ГЕРМАНСЬКЕ ТА РОМАНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Артемович К.В.	Структура фразеологічних одиниць-біблеїзмів англійської мови	6
Винарчик М.П. Капусняк М.В.	Enrichissement de la langue française et politique linguistique de sa défense	12
Винарчик М.П. Штефуца О.	Мовна компетенція як базове мовознавче поняття	17
Івасюк Д.П.	Лексико-семантичні особливості англійської розмовної мови (на матеріалі інтернет-блогів)	22
Кропива Т.Б.	Теоретичні передумови дослідження формування англомовної академічної письмової компетентності в старших класах	30
Литвин І.В.	Типологія та сфери вживання евфемізмів сучасної англійської мови	37
Феськова І.В.	Лексичні особливості англомовних інтернет-новин	43
Ясінська Т.А.	Strukturell-semantische Besonderheiten der phraseologischen Einheiten mit dem Komponenten «Sprachtaetigkeit» in der deutschen Sprache	50

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Вейко К.С.	Семантико-структурні особливості інфінітивних вставних конструкцій в українській та англійській мовах	58
Дребот Л.С.	Національно-культурні стереотипи у фразеологізмах української та англійської мов	65
Дулюк С.А.	Відтворення культурних символів у семантиці фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах	73
Колесник Ю.О.	Вербалізація концепту ПРАЦЬОВИТІСТЬ в англійській та українській мовах	79
Новікова О.Ю.	Лексико-семантичний аналіз молодіжного сленгу	83

Пасечник А.В.	Фразеологічні одиниці з компонентами на позначення їжі в англійській та українській мовах	88
Юрчук В.І.	Вербалізація концепту ДОБРО в англійській та українській мовах	92

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Григорчук Д.В. Палій В.П.	Функціональне навантаження епітетів та образних виразів в художніх творах французької письменниці Франсуази Саган	97
Паюк В.Л.	Визначення та ознаки політичного тексту	101
Підкуйко В.А.	Звертання як невід'ємна частина мовного етикету	105
Підкуйко В.А.	Етикет ділової телефонної розмови	111
Романюк В.В.	Прислів'я та приказки на позначення емоцій людини в сучасній німецькій мові	116

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Кравчук А.О.	Етимологічні особливості терміносистеми англійського літературознавства	121
Краснікова К.С.	Українські архітектурні терміни: походження, семантика, структура	126
Пелюхня П.Р. Черноватий Л.М.	Теоретичні основи класифікації англомовних та українськомовних термінів у сфері лінгводидактики	130
Стойка А.С.	Лексико-семантичні особливості економічних термінів сучасної англійської мови	137

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Бобешко М.О.	Лексичні трансформації в українських перекладах романів Ніколаса Спаркса	143
Бурковська І.О.	Лексичні перекладацькі трансформації у перекладі твору Лесі Українки «Дим»	148
Буткевич Д.С.	Способи перекладу національно-культурного компоненту в семантичній структурі німецьких ФО	153

Дворник І.В.	Значення сталих та змінних елементів у поетичних перекладах	163
Лопанчук Ю.В.	Способи передачі епітетів в англійському перекладі циклу поезій «Сім струн» Лесі Українки	170
Мельник О.Ю.	Особливості відтворення категорії детермінації при перекладі з англійської на українську мову	175
Портяник А.В.	Актуальні проблеми художнього перекладу	181
Урбанович Г.Р.	Переклад реалій англійською мовою в поемі Івана Котляревського «Енеїда»	186

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Возняк Ю.В.	Вплив американського соціуму на розвиток постмодернізму в США та його визначальні риси	193
Гаврилюк С.В.	Жанр «Мотиваційна книга» в сучасній американській літературі	197
Гладун І.В.	Сучасна англійська підліткова література	202
Головащук А.О.	Погляди М. Етвуд на роль жінки в сучасному суспільстві (на матеріалі роману-дистопії «Розповідь служниці»)	207
Гудим М.С.	Український постмодернізм	211
Калитка І.М.	Non-fiction медичної тематики у сучасній британській літературі на основі збірки Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом, Та інші історії з лікарської практики»	217
Ковлева О.В.	Еволюція жанру антиутопії у літературі ХХ століття	222
Хороша О.М.	Творчість Г. Мелвілла у контексті розвитку популярної культури США ХІХ століття	228

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	235
------------------------------	------------

дві основні функції: інформативну і творчу. Отже, художній переклад – це відтворення засобами рідної мови особливостей чужоземного літературного тексту в нерозривній діалектичній єдності його змісту і форми. Переклад є одним з важливих елементів сприйняття літератури іноземною мовою.

Список використаних джерел :

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с.
2. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. – К. : Дніпро, 1971. – 246 с.
3. Латышев Л. К. Курс перевода (эквивалентность перевода и способы ее достижения). – М., 1981. – 281 с.
4. Мірам Г. Е., Дейнеко В. В. Основи перекладу. – К: Ніка-Центр, 2002. – 237 с.
5. <http://perekladach.kiev.ua/ukr/article/hudozhny-pereklad>
6. Казакова Т. А. Практические основы перевода. – СПб: Лениздат; Изд-во “Союз”, 2003. – 320 с.
7. Воловик О. О., Погрібна В. Я. Актуальні проблеми художнього перекладу // Филологические науки / 6. Актуальные проблемы перевода [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2009/Philologia/44108.doc.htm

Урбанович Г.Р.

Рівненський державний гуманітарний університет

**ПЕРЕКЛАД РЕАЛІЙ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В ПОЕМІ
ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО «ЕНЕЇДА»**

Анотація. Стаття присвячена дослідженню способів перекладу реалій з української мови на англійську у поемі Івана Котляревського «Енеїда». У роботі розглянуто поняття реалії у перекладознавстві та проаналізовано шляхи передачі національно-забарвленої лексики використані перекладачем Богданом Мельником.

Ключові слова: реалія, безеквівалентна лексика, спосіб передачі реалій, переклад, транскрипція.

Annotation. The article is devoted to the methods of rendering realia from Ukrainian into English in the poem «Aeneid» by Ivan Kotliarevskiy. The study considers the concept of realia and analyzes the ways of rendering nationally biased words by translator Bohdan Melnyk.

Key words: realia, non-equivalent vocabulary, ways of realia rendering, translation, transcription.

Постановка проблеми та її значення. Практично у всіх творах ми зустрічаємо слова-реалії, які є носіями національного та історичного колориту певної країни, а оскільки кожен народ має свою неповторну культуру зі специфічними обрядами, звичаями та предметами побуду, то досить часто такі поняття є нам невідомими і значно ускладнюють сприйняття тексту. Тому переклад національно-забарвленої лексики є надзвичайно важливим та актуальним у сьогоденні і виконує функцію посередника між народами.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що шляхи передачі реалій у художньому творі є недостатньо вивченими.

Метою статті є розглянути способи передачі національно-забарвленої лексики та дослідити, до яких перекладацьких прийомів вдався Богдан Мельник для досягнення адекватності перекладу.

Мета дослідження зумовлює необхідність розв'язання наступних завдань:

- дослідити поняття реалії;
- розглянути способи їх перекладу;
- проаналізувати реалії у поемі Івана Котляревського «Енеїда»;
- визначити до яких перекладацьких прийомів вдався Богдан

Мельник.

Виклад основного матеріалу. Як казав Теодор Сейворі: «Завдання, яке стоїть перед перекладачем, значно важче ніж те, що стоїть перед автором оригіналу». Адже перекладач має бути компетентним у багатьох галузях та розумітися на культурі й побуті країни мови оригіналу. Досить часто твори просякнуті словами, які мають яскраво виражену національну специфіку, що і зумовлює неабиякі труднощі при перекладі. Саме до таких слів і відносять реалії. Їхню роль важко переоцінити, адже саме вони додають колориту, дозволяють глибше зануритись у культуру, але водночас часто стають каменем спотикання для перекладача. Можливо саме тому до них завжди була посилена увага з боку науковців. Зокрема В.Г. Костомаров, Р. Зорівчак, В. Карабан, В. Комісаров, А. Федоров, С. Влахов та С. Флорін у своїх працях досліджували проблеми перекладу та визначення самого терміну «реалія», адже на сьогоднішній день не існує єдиного пояснення даному поняттю, кожен інтерпретує його по-своєму.

Перше визначення терміну «реалія» дав Л. Соболев у 1952 році зазначивши, що терміном «реалія» позначають побутові і специфічно національні слова і звороти, що не мають еквівалентів у побуті, а отже і в мовах інших народів [4, с. 281]. О. Чередниченко вказує на хронологічну обмеженість поняття, уточнюючи, що було б правильніше говорити про реалію як носія етнокультурної інформації, не властивої для об'єктивної дійсності мови-сприймача в даний історичний момент. А от В.Г. Костомаров і Е.М. Верещагін у книзі «Язык и культура» використовують термін «безеквівалентна лексика» замість «реалія». На думку С. Влахова і С. Флорина, реалії – це слова і словосполучення народної мови, які являють собою найменування предметів, понять, явищ, характерних для географічного середовища, культури, матеріального побуту або суспільно-історичних особливостей народу, нації, країни, племен і які, таким чином, постають носіями національного, місцевого або історичного колориту; точних відповідностей в інших мовах такі слова не мають, а отже, не можуть бути перекладені «на загальних підставах, тому що вимагають особливого підходу» [1, ст. 438]. Також варто наголосити на тому, що реалія – це завжди лише лексична одиниця, а не позначуваний нею об'єкт [2, с. 7-8]. На цьому акцентував і А. Федоров: мова має йти саме про переклад назв реалій, а не про «переклад» самих реалій, бо реалія – поняття екстралінгвістичне і не може перекладатись [5, с. 170-171].

Адекватно перекласти реалію досить складно, недарма Л. Соболев зазначав, що якщо говорити про неперекладність, то саме реалії, як правило, і є неперекладними [4, с. 270], проте все ж не існує такого слова чи словосполучення, яке не можна було б передати хоча б описово [5, с. 182]. І дійсно, сьогодні завдяки дослідникам, які пропонують свої прийоми, існує чимало способів перекладу.

Дана стаття базується на класифікації лексичних реалій С. Влахова та С. Флорина, оскільки саме вона на думку багатьох учених є найповнішою. Вони поділяють прийоми передачі реалій на два види: транскрипція і переклад.

Транскрипція передбачає механічне перенесення реалії з мови оригіналу на мову перекладу графічними засобами останньої з максимальним наближенням до форми оригіналу [1, с. 87]. До перекладу лінгвісти відносять декілька способів передачі значення: введення неологізму (калька; напівкалька; освоєння; семантичний неологізм), приблизний переклад (родо-видова заміна; функціональний аналог; опис, пояснення, тлумачення) і контекстуальний переклад.

Завдяки твору «Енеїда» Івана Котляревського, у якому налічується величезна кількість реалій, ми можемо простежити шляхи вирішення проблеми перекладу слів із національною специфікою з української мови на англійську.

У статті досліджено переклад 50 етнографічних реалій, дібраних шляхом суцільної вибірки із твору Івана Котляревського «Енеїда» та його перекладу у виконанні Богдана Мельника.

При перекладі назв більшості алкогольних напоїв перекладач вдався до способу освоєння, або як його ще називають адаптації. Наприклад:

Горілка – brandy, брага – whisky.

«І брагу кухликом тягли;
Та і горілочку хлистали.»

«And washed them down with
whisky.

They sipped some brandy, too»

Часто цей же спосіб використовується при перекладі закусок і випічки. Наприклад:

Сало – bacon

«На закуску наклали сала,
Лежала ковбаса чимала
І хліба повне решето.»
«They served some **bacon** as a
snack,

There was of sausage a neat
stack,
A heap of bread was there as
well.»

Пашкети – tarts

«Тут зараз підняли бенкети,
Замурмотали, як коти.
І в кахлях понесли пашкети
І киселю їм до сити.»

«Big parties started right away.
The people purred like cats,
Enjoying **tarts** all day,
And fruit soup and some spats;»

Потапці – sweet biscuits

«І послі б з мирною душею
Лигав потапці і книші.»

«His soul at peace, he would
just chew
Sweet biscuits and an
omelet.»

Трапляються випадки використання родо-видової заміни, коли використовує більш широке родове поняття замість видового [2, с. 90]. Варто підкреслити, що даний принцип допомагає лише приблизно передати зміст реалії. Наприклад:

Хрін – sauce

«Свинячу голову до хрину.»
«A pig's head with a **sauce** to lap»
Лемішка і куліш- cornmeal par.

«Тут з салом галушки лигали
Лемішку і куліш глitalи.»

«They gobbled dumplings with
hog's grease,
And swallowed **cornmeal pap**
with ease.»

Зовсім не часто ми можемо побачити переклад за допомогою функціонального відповідника. Наприклад:

Чикилдиха – booze

«В сей день його отець опрягся,
Як чикилдихи обіжрався, -
Анхіз з горілочки умер.»

«The day his father croaked,
He guzzled too much **booze** and
choked;»

Пампухи – cream puffs.

«Гарячую, м'яку бухинку,
Зразову до ріжків печінку,
Гречаних з часником пампух»

«They ate hot rolls,
And roasted liver and full bowls
Of garlic buckwheat **cream**
puffs, fried»

Також досить рідко у досліджуваному перекладі зустрічається транслітерація, переважно для передачі назв перших страв. Наприклад:

Борщ – borshch

«Не поцурайтеся хліба-солі,
Борщу скуштуйте, галушок.»

«Do not reject my bread and
salt,
Try our **borshch** and
dumplings, too.»

Юшка – yushka

«Просігне з ушками, з грінками
І юшка з хляками, з кищками.»

«They ate: a soup with ushka,
A broth with tripe, called
yushka.»

Рідше при перекладі назв напоїв:

«Пили сикизку, деренівку

І кримську вкусную дулівку.»

«But, anyway, they drank **SYKYZKU, DERENIVKU,**
As well, the heavenly **DULIVKU.**»

Незважаючи на те, що С. Влахов та С. Флорін вважають транскрипцію найкращим способом передачі реалій, вона не розкриває внутрішньої форми слова та не несе жодної інформації для англomовного читача, мабуть, саме тому більшість реалій у даному творі перекладено за допомогою опису, пояснення або тлумачення. І хоча цей спосіб є найлегшим для сприйняття і допомагає досягнути

більшої прозорості змісту поняття, проте при його використанні зникає весь колорит та самобутність. Наприклад:

варенуха – brandy with stewed fruits

«А послі танців **варенухи**
По філіжанці піднесли.»

«And when the dance was up,
They drank more **brandy with
stewed fruit**»

кулешик – boiled corn flour,

«Поодаль був малий Телешик,
Він плакав і лигав **кулешик**.»

«Another scene: a little guy
Eats **boiled corn flour** and
continues to cry.»

пшенична варяниця – boiled round wheat dough.

«Уже світова зірниця
Була на небі, як п'ятак
Або **пшенична варяниця**.»

«The morning star was in the
sky quite low,
Big as a five-cent piece, indeed,
Like some **boiled round
wheat dough**.»

У цьому, мабуть, і полягає найбільша проблема передачі реалій, адже перекладачу в більшості випадків доводиться жертвувати або змістом або формою. Також слід зауважити, що на переклад неабияк впливає віршована форма твору, диктуючи свої правила та значно ускладнюючи процес, тому що потрібно враховувати як зміст, так і ритм, розмір, інтонацію і різноманітні стилістичні особливості.

Висновки. Отже переклад реалій – це справжнє мистецтво, яке потребує величезної кількості знань, і попри усі складнощі є чи не найосновнішим містком між культурами та епохами. Варто зазначити, що задля адекватного перекладу слід застосовувати уже відомі способи передачі реалій, при цьому максимально зберігаючи автентичність, національне забарвлення та не перевантажувати текст неологізмами й іншомовними словами. Що і демонструє Богдан Мельник. Він майстерно передає назви українських страв, надаючи перевагу способу освоєння та опису і поясненню, що і дозволяє анголомовному читачеві максимально зрозуміти твір навіть будучи не знайомим з українською культурою.

Список використаних джерел

1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе (реалии) // Мастерство перевода. – М., 1970.
2. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980. – 340 с.

3. Енеїда : поема / І.П. Котляревський. – Київ : Радянська школа, 1989. – 311с.
4. Соболев М.Н. Пособие по переводу с русского языка на французский. – М.: Изд. лит. на иностр. яз., 1952. – 324 с.
5. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (Лингвистические проблемы) / Андрей Венедиктович Федоров. – М.: Высшая школа, 1983. – 303 с.
6. Чередниченко О.І. Про мову і переклад / О.І. Чередниченко. – Київ: Либідь, 2007.
7. Ivan Kotliarevsky. Aeneid. Translated into English from Ukrainian by Bohdan Melnyk. Toronto: The Basilian Press, 2004. – 278 p.

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
студентських наукових праць

ВИПУСК 3

The Collection of Students' Scientific Works

ISSUE 3

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 13. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: "ПараГраф+"
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8
тел.: (0362) 26-49-27